



ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง :

อำนาจพิจารณาพิพากษาในการดำเนินคดีอาญา ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นแผนกหนึ่งในศาลฎีกาซึ่งก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นศาลที่เป็นส่วนหนึ่งของศาลยุติธรรม ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทและผู้ที่จะถูกดำเนินคดีในศาลจำกัดเฉพาะบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเท่านั้น ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงบัญญัติให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการสำคัญบางประการ เช่น หลักการเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถร้องขอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาให้แต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคสี่) การกำหนดให้ผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาเป็นองค์คณะผู้พิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ วรรคสี่) หลักการเกี่ยวกับการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๘ วรรคสามและวรรคสี่) รวมทั้งได้เพิ่มอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอีกด้วย

คอลัมน์เกร็ดกฎหมายน่ารู้ฉบับนี้ ขอเสนอเรื่อง “ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง : อำนาจพิจารณาพิพากษาในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” โดยมีเนื้อหาประกอบด้วยอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้อพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนี้

๑. อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังนี้

๑.๑ คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่า**นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น** ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง)

๑.๒ คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหา**บุคคลตามข้อ ๑.๑ หรือบุคคลอื่น** เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญา ตามข้อ ๑.๑ รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคล ตามข้อ ๑.๑ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๗๕ วรรคสอง)

คดีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ



๑.๓ คดีซึ่งประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้ศาลพิจารณาพิพากษาข้อกล่าวหาว่า**กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ** ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๔๙)

๑.๔ คดีที่ร้องขอให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติของ**นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น**ตามที่กฎหมายบัญญัติตกเป็นของแผ่นดิน (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๖๒)

๑.๕ คดีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน



และหนังสือและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๓ และมาตรา ๒๖๔)

หากพิจารณาเปรียบเทียบอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีระหว่างศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองปัจจุบันกับศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติเพิ่มอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้มากขึ้นกว่าเดิม ดังนี้

๑) การกำหนดให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ตามข้อ ๑.๒ และ

๒) การกำหนดให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตามข้อ ๑.๕ ซึ่งอำนาจดังกล่าวนี้เดิมรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙๕ และมาตรา ๒๙๖ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด

๒. อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามหัวข้อ ๑ ดังกล่าว อาจจำแนกออกตามลักษณะคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เป็น ๔ ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ ๑ การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประเภทที่ ๒ การดำเนินคดีต่อกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ประเภทที่ ๓ การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน และ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง :
อำนาจพิจารณาพิพากษาในการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประเภทที่ ๔ การดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ในส่วนของการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเภทที่ ๑ นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ส่วนที่ ๔ การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า

“ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายวญผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษา

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นถูกกล่าวหาว่าร้ายวญผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษา



บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตามวรรคหนึ่ง เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ด้วย”

จากบทบัญญัติมาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสองดังกล่าว อาจจำแนกคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ออกได้เป็น ๓ กรณี ดังนี้

กรณีที่ ๑ คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่านายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ร้ายวญผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

กรณีที่ ๒ คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่า “นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น” เป็นตัวการ



ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ในการที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นกระทำความผิดฐานร่ำรวยผิดปกติ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

กรณีที่ ๓ คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่า “บุคคลอื่น” เป็นตัวการผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น กระทำความผิดฐานร่ำรวยผิดปกติ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น บุคคลที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้จำกัดแต่เฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่นเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วยังได้ขยายรวมถึงผู้ที่มีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ที่มีใช้ข้าราชการการเมืองอื่นด้วย หากผู้นั้นได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๓. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามข้อ ๒ ทั้ง ๓ กรณีดังกล่าวเบื้องต้น ในทางปฏิบัตินั้น บางครั้งอาจจะมีปัญหาหรือความสงสัยว่า มูลแห่งคดีอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลหรือไม่ โดยเฉพาะในมูลแห่งคดีที่มีบุคคลหลายคนไม่ว่าจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และอาจกล่าวได้ว่าในกรณีนี้ ๑ อันเป็นคดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่านายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ร่ำรวยผิดปกติ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง :
อำนาจพิจารณาพิพากษาในการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น นั้น มักจะไม่มีปัญหาหรือความสงสัยว่าคดีดังกล่าวอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือไม่

แต่กรณีที่เป็นปัญหาหรือมีความสงสัยเกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น จะเกิดขึ้นใน **กรณีที่ ๒ และ กรณีที่ ๓** ซึ่งเป็นคดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาผู้กระทำความผิดฐานเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคสอง

ในเมืองต้นต้องพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดฐานร้ายผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือข้าราชการการเมืองอื่น



กรณีดังกล่าว การที่จะพิจารณาว่ามูลแห่งคดีใดจะอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ ในเบื้องต้นต้องพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดฐานร้ายผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เป็น**นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น** หรือไม่ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวแล้ว หากมีบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือบุคคลอื่นที่มีได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวก็ตาม ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวกระทำความผิดรวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ในกรณีดังกล่าวนี้ การดำเนินคดีแก่บุคคลเหล่านี้ทั้งหมดอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง



แต่ถ้าหากผู้กระทำความผิดฐานร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นมิได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นและมีผู้ใช้ผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจการบังคับบัญชาหรือในการกำกับดูแลของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้ว แม้จะมีบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือบุคคลที่มีได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวก็ตาม ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลดังกล่าว เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ในกรณีดังกล่าวนี้ การดำเนินคดีแก่บุคคลเหล่านี้ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการดำเนินคดีอาญา ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนใคร่ขอนำตัวอย่างข้อสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๕ วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ พร้อมธงคำตอบ (เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง) มาประกอบการพิจารณาและทำความเข้าใจ ดังนี้

คำถาม อัยการสูงสุดเป็นโจทก์ฟ้องนายบุญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแห่งหนึ่ง เป็นจำเลยต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กล่าวหาว่า นายบุญใช้และจ้างวานนายแดง พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งหลบหนีไปยังจับกุมไม่ได้ ให้ทำลายพยานหลักฐานสำคัญในการไต่สวนกรณีนายเข้ม ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคเดียวกับนายบุญถูกกล่าวหาว่าซื้อเสียง ขอให้ลงโทษนายบุญฐานเป็นผู้ใช้และจ้างวานนายแดง ให้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของนายแดง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๖ มาตรา ๑๑ ประมวลประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๔ ให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อัยการสูงสุดเป็นโจทก์ฟ้องนายบุญ หรือไม่

ธงคำตอบ คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาผู้กระทำความผิดฐานเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๗๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต้องเป็นกรณีที่ผู้เป็นโจทก์เป็นผู้ใช้

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง :
อำนาจพิจารณาพิพากษาในการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง กรณีตามปัญหานายแดงเป็นเพียงพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง อีกทั้งไม่ปรากฏว่า นายบุญใช้ตำแหน่งหน้าที่รัฐมนตรีของตนบังคับให้นายแดงกระทำการดังกล่าว และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งนายแดงสังกัดยังมีฐานะเป็นองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ ไม่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาลที่นายบุญเป็นรัฐมนตรีคนหนึ่งที่ จะสั่งการใด ๆ อีกด้วย มูลแห่งคดีในกรณีตามปัญหา จึงไม่อยู่ในความหมายของการกระทำความผิดของตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดทางอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามความหมายในมาตรา ๒๗๕ วรรคสอง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อัยการสูงสุดเป็นโจทก์ฟ้องนายบุญ (เทียบคำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ อม. ๑๔/๒๕๕๒)

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจรับพิจารณาพิพากษาข้อหาความผิดบทอื่นไว้ด้วย โดยไม่ต้องคำนึงว่ากฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดที่ใช้เป็นบทลงโทษนั้นจะเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่



นอกจากนี้ อาจมีผู้สงสัยว่าในการฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำอันเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ หากบทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่บทที่มีโทษหนักที่สุดที่จะใช้เป็นบทลงโทษนั้นเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะสามารถฟ้องคดีดังกล่าวต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้หรือไม่ กรณีดังกล่าวพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๔ ได้บัญญัติให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจรับพิจารณาพิพากษาข้อหาความผิดบทอื่นไว้ด้วย โดยไม่ต้องคำนึงว่ากฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดที่ใช้เป็นบทลงโทษนั้นจะเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ แม้ตอนพิพากษาคดีจะต้องลงโทษบทหนักที่สุดที่มีโทษที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ตาม



โดยมีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗ / ๒๕๕๒ (คดีก๊วยางพารา) ซึ่งโจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่เป็นราษฎรและข้าราชการพลเรือนร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่เป็นรัฐมนตรีและข้าราชการการเมืองในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑, ๑๕๗ และฟ้องจำเลยที่เป็นราษฎรและข้าราชการพลเรือนในฐานะความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมมาเป็นกรรมเดียวกันทางฝ่ายจำเลยได้ยกข้อต่อสู้ว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่มีอำนาจพิจารณาคดีในส่วนของความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้วินิจฉัยประเด็นดังกล่าวว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๔ บัญญัติว่า “ในการฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลรับพิจารณาพิพากษาข้อหาความผิดบทอื่นไว้ด้วย” ดังนี้ เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยที่เป็นราษฎรและข้าราชการพลเรือนในฐานะความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมมาเป็นกรรมเดียวกับความผิดที่กล่าวหาว่าจำเลยที่เป็นราษฎรและข้าราชการพลเรือนกระทำความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ อันเป็นกรรมเดียวกันนั้น ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีอำนาจรับพิจารณาพิพากษาในฐานะความผิดดังกล่าวได้

บทสรุป

การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น นอกจากคดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่านายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายยผิดปกติกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นแล้ว ยังได้ขยายรวมไปถึงกรณีผู้กระทำความผิดดังกล่าวมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่นได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วย กล่าวคือ รวมถึงคดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาผู้กระทำความผิดฐานเป็นตัวการ ผู้ใช้

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง :
อำนาจพิจารณาพิพากษาในการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่นด้วย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคสอง

อย่างไรก็ตาม คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาผู้กระทำความผิดฐานเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคสอง นั้น มีความหมายเฉพาะในกรณีที่ผู้เป็น ตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดรวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้ดำรงตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง เท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง ด้วย

นอกจากนี้ ในการฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำความผิดอันเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ หากบทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่มีบางบทเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็สามารถฟ้องคดีดังกล่าวต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๔ ๑

บรรณานุกรม

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒
- ไพโรจน์ วายุภาพ. คู่มือปฏิบัติการวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. ปทุมธานี : สำนักพิมพ์พรรัตน์, ๒๕๔๓.
- ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. ข้อควรรู้เกี่ยวกับศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อาร์ตโปรเกรส, ๒๕๔๖.